

သတင်းအချက်အလက်များ ရယူခြင်း

ဒီကဒ်က သတင်းအချက်အလက်များရယူရန် အခြေခံအခွင့်အရေးနဲ့ ပတ်သက်သမျှကို ရှင်းပြပေးပါတယ်။ ဒါ့အပြင် ဒီအခွင့်အရေးကို စည်းရုံးလှုံ့ဆော်ရေးနည်းဗျူဟာ အစိတ်အပိုင်းအဖြစ် ဘယ်လိုအသုံးပြုနိုင်တယ်ဆိုတာလည်း ရှင်းပြပေးတယ်။ အစိုးရကထိန်းသိမ်းထားတဲ့ သတင်းအချက်အလက်တွေနဲ့ သတင်းအချက်အလက် တောင်းဆိုရန်တွေ၊ တောင်းဆိုချက်ကို ငြင်းခံရရင် ဘာ ဆက်လက်လုပ်မလဲဆိုတာတွေကို ဒီကဒ်က ရှင်းပြပေးပါတယ်။

ထုတ်ပြန်ထားပြီးသား သတင်းအချက်အလက်များနဲ့ ပတ်သက်တဲ့ အခွင့်အရေး

အများပိုင်ဌာနမှန်သမျှကို ပြည်သူ့ဘဏ္ဍာနဲ့ပဲ လည်ပတ်ပါတယ်။ ဒီဌာနများရဲ့ တာဝန်ကတော့ ပြည်သူ့တာဝန်ထမ်းဖို့၊ အများပိုင်ဌာနများဆီက သတင်းမှန်သမျှကို ပြည်သူတွေသိရှိခွင့်ကို အခြေခံအကျဆုံး အခွင့်အရေးတခုအဖြစ် ပြည်တွင်းနဲ့အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ တရားဥပဒေများက သတ်မှတ်ထားပါတယ်။

နောက်ဆုံး တိုင်းပြည်မှာ လွတ်လပ်စွာသတင်းရယူခွင့်ဥပဒေ (တချို့နိုင်ငံတွေမှာ သတင်းလွတ်လပ်ခွင့် ဒါမှမဟုတ် သတင်းရရှိခွင့် လို့ခေါ်ကြတယ်) ဆိုတာ မရှိရင်တောင်မှ ပြည်သူက မေးခွန်းများ တောင်းဆိုလာလျှင် နိုင်ငံ့ဝန်ထမ်းများအနေနဲ့ ဖြေကြားပေးဖို့ တာဝန်ရှိပါတယ်။ သတင်းလွတ်လပ်ခွင့်ဥပဒေ ရှိတဲ့ တိုင်းပြည်များစာရင်းကို ဧ အာက်ပါလင့်ခ်မှာ ကြည့်နိုင်ပါတယ်။ <http://www.access-info.org/>.

လွတ်လပ်စွာသတင်းရရှိခွင့်နဲ့ပတ်သက်ပြီး နည်းလမ်း ၂ မျိုး သုံးနိုင်ပါတယ်။
ပထမတမျိုးကတော့ Proactive လို့ခေါ်တဲ့ တက်တက်ကြွကြွ ရှေ့ဆောင်ဦး ရွက်ပြုတာမျိုးဖြစ်ပါတယ်။ ပြည်သူပိုင်ဌာနများနဲ့ ပတ်သက်တဲ့ လှုပ်ရှားမှုတွေ၊ ငွေရေးကြေးရေး မူဝါဒနဲ့ပတ်သက်တဲ့ သတင်းအချက်အလက်တွေကို ပံ့ပိုးပေးရန်၊ ထုတ်ပြန်ပေးရန် နှင့် ဖြန့်ဖြူးပေးရန်ဆိုတာ ပြည်သူပိုင်ဌာနများ မဖြစ်မနေလုပ်ရမယ့် တာဝန်များပဲ ဖြစ်ပါတယ်။

ဒုတိယတမျိုးကတော့ Reactive လို့ခေါ်တဲ့ တောင်းဆိုမှ ဆောင်ရွက်ပေးတာမျိုး၊ အများ ပြည်သူပိုင် ဌာနများနှင့် ဆိုင်ရာ အရာရှိများအနေနှင့် ဌာနနဲ့ပတ်သက်သမျှ လုပ်ဆောင်နေချက်များနဲ့ စာရွက်စာတမ်းကိစ္စ သတင်းအချက်အလက်များကို ပြည်သူက တောင်းဆိုလာတဲ့အခါ ပေးရန်ဖြစ်ပါတယ်။ ပြည်သူမှာ ဒီလိုတောင်းဆိုနိုင်တဲ့ အခွင့်အရေးရှိပါတယ်။

လုပ်ဆောင်ရန် - ၁ - ဘာသိချင်တယ်ဆိုတာ ဆုံးဖြတ်ပါ။

သတင်းအချက်အလက် မတောင်းခင် လိုရာရောက်ဖို့ ဘယ်လိုသတင်းမျိုးလိုချင်တယ်ဆိုတာ ဆုံးဖြတ်ပါ။ လွှဲဆော်ဖို့ ကြိုးပမ်းနေတဲ့ ရည်ရွယ်ချက် ပန်းတိုင်တွေထဲက တခုကို ချရေးပါ။ ပြီးတော့ ဘယ်လိုသတင်းအချက်အလက်မျိုးက ကိုယ်လိုရာရောက်ဖို့အတွက် အရေးအကြီးဆုံးအထောက်အပံ့ဖြစ်မလဲ ချိန်ဆပါ။

ဥပမာနေနဲ့ပြောရရင် ပြည်မီရန် ရည်မှန်းချက်က ကိုယ်ဝန်ဆောင်သည်များရဲ့ မီးဖွားခင်ကာလအတွင်း

စောင့်ရှောက်မှုများအပေါ် အစိုးရက ပိုမို သုံးစွဲရန် ရည်ရွယ်တဲ့ ဘဏ္ဍာရေး အခြေအနေအတွက်ဖြစ်နေမယ်ဆိုရင် စုဆောင်းရန် အသင့်လျော်ဆုံး သတင်းအချက်အလက်က လက်ရှိကာလမှာ ဘယ်လောက်သုံးစွဲနေတာမျိုး ဖြစ်သင့်ပါတယ်။ ဒါဆို ဒီသတင်းအချက်အလက်ပြုဆိုတာနဲ့ လုံလောက်ပြီလား၊ သင့်လျော်ပြီလား စဉ်းစားပါ။ တခြား နှိုင်းယှဉ်ကြည့်စရာ သတင်းများရလာခဲ့လျှင်ရော ပိုပြီး အကျိုးသက်ရောက်မှုရှိမလား။ ဆိုရရင် တခြား မီးဖွားခင်ကာလစောင့်ရှောက်မှုမျိုးမရခဲ့တဲ့ မိခင်နဲ့ကလေးရဲ့ ကျန်းမာရေးချို့တဲ့မှုအတွက် သုံးတဲ့ ကျန်းမာရေး စရိတ်စက ဘယ်လောက်ရှိမလဲ ဆိုတာကို သိပြီး နှိုင်းယှဉ်ကြည့်နိုင်တာမျိုး။ ဒါမှမဟုတ် မိခင်လောင်းများအတွက် နေ့စဉ်နဲ့အမျှသုံးတဲ့ ကျန်းမာရေး စရိတ်စကို တပ်မတော်အတွက်သုံးတဲ့ စရိတ်နဲ့ ယှဉ်ကြည့်တာမျိုး။ အစိုးရရဲ့ဘဏ္ဍာရေးသုံးစွဲပုံ သုံးစွဲနည်းနဲ့ ပတ်သတ်သမျှကို သိနေရင် ဒါတွေဟာ ထောက်ပြချင်တဲ့အချက်ကို အားဖြည့်ပေးဖို့ နှိုင်းယှဉ်ပြစရာ အကြောင်းတွေဖြစ်နိုင်တယ်။

သတင်းလာရာ အရင်းအမြစ်ကို ဆန်းစစ်ပါ

အများသိပြီးသားသတင်းဖြစ်စေ၊ လျို့ဝှက်လာတဲ့သတင်းဖြစ်စေ သတင်းရနိုင်တဲ့ အရင်းအမြစ်နေရာ တော်တော်များများရှိနေခဲ့ လျှင် လက်ရှိအရေးကိစ္စအတွက် တော်တော်ချုံ့ငုံမိမှာပါ။ ဥပမာပေးခဲ့သလိုပဲ မီးဖွားခင်ကာလကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုများအတွက် ငွေကြေးသုံးစွဲမှုပမာဏကို သိလိုလျှင် ဆေးရုံတရုံရဲ့ ဆရာဝန်များ သို့မဟုတ် အုပ်ချုပ်သူများဟာ သတင်းရနိုင်တဲ့ အရင်းအမြစ်ဖြစ်ပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ ဘဏ္ဍာရေးစီမံခန့်ခွဲမှုနဲ့ဘယ်လောက်သုံးစွဲထားတယ်ဆိုတဲ့ အစီရင်ခံစာများကိုတော့ ကျန်းမာရေး သို့မဟုတ် ဘဏ္ဍာရေးဝန်ကြီးဌာနများနဲ့ ပြည်နယ်စာရင်းဌာနများက ထိန်းသိမ်းနိုင်ပါမယ်။ ရရှိပြီးသမျှ အချက်အလက်များကို ပြန်လှန်ရည်ညွှန်းဆန်းစစ်နိုင်ရန်နဲ့ ဘယ်လောက်ထိ မှန်ကန်တိကျတယ်ဆိုတာ သိနိုင်ဖို့ သတင်းလာရာအရင်းအမြစ် နှစ်ခုထက်မနည်းကို စဉ်းစားထားဖို့ လိုပါတယ်။

အစိုးရ သတင်းအချက်အလက်များကို ရှာဖွေခြင်း

အလိုရှိတဲ့ သတင်းအချက်အလက် မတောင်းဆိုခင် ဒီသတင်းအချက်အလက်များကို အများသိစေရန် ထုတ်ပြန်ပြီးသားရှိမရှိ ရှာဖွေပါ။ ဒီနည်းက အချိန်ကုန်သက်သာစေပါတယ်။

လုပ်ဆောင်ရန် - ၂ - ထုတ်ပြန်ပြီးသားသတင်းအချက်အလက်များကို ရှာဖွေရန်ကြိုးစားခြင်း

ပတ်သက်သမျှ ထုတ်ပြန်ပြီးသား အစိုးရ သတင်းအချက်အလက်များကိုရှာဖွေပါ။

- **ပြည်သူပိုင်ဌာနများမှ လွှင့်တင်ထားတဲ့ ဝက်ဆိုဒ်များအားလေ့လာခြင်း။** ။ ဘဏ္ဍာရေးနဲ့ ပတ်သတ်သမျှသတင်းအချက်အလက်များကို ဘဏ္ဍာရေးဝန်ကြီးဌာန သို့မဟုတ် တိုင်းပြည်စာရင်းစစ်ဌာနမှာ ရှာဖွေကြည့်ပါ။ ပြည်သူ့ဝန်ဆောင်ရေးအတွက်ဖြစ် နေခဲ့မယ်၊ ဥပမာ - ပညာရေး၊ ကျန်းမာရေး သို့မဟုတ် အလုပ်အကိုင်အခွင့်အလမ်း နဲ့ပတ်သက်နေခဲ့မယ်ဆို ထိုဌာနဆိုင်ရာဝန်ကြီးဌာနများရဲ့ ဝက်ဆိုဒ်များမှာ လေ့လာပါ။
- **နေရာဒေသအလိုက်အသုံးများတဲ့ Search Engine ခေါ် အချက်အလက်ရှာဖွေရေး ယန္တရားများဖြစ်တဲ့ Google သို့မဟုတ် Yahoo တို့ကို သုံးပြီးလည်း ရှာဖွေပါ။** ။ မိခင်ဘာသာစကားနဲ့သာမကပဲ ဘာသာစကားမျိုးစုံနဲ့ ရှာဖွေပါ။ အလှူရှင်နိုင်ငံများ သို့မဟုတ် နိုင်ငံတကာ အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်းများ သို့မဟုတ် အကြံပေးအဖွဲ့များက တင်ပြထားတဲ့ အင်္ဂလိပ်ဘာသာစကားနဲ့ ရေးထားတဲ့ အစီရင်ခံစာတွေမှာ အကျိုးရှိတဲ့ သတင်းအချက်အလက်တွေ ပါနေတတ်ပါတယ်။
- **ဒေသဆိုင်ရာ၊ ပြည်နယ် သို့မဟုတ် အမျိုးသားစာကြည့်တိုက်များ သို့မဟုတ် အစိုးရသတင်းဌာနများကို အသုံးပြုရှာဖွေပါ။** ။ စာကြည့်တိုက်မှူးများ သို့မဟုတ် ပြောရေးဆိုခွင့်ရှိသူများကို ဖုန်းမှတစ်ဆင့်သော်လည်းကောင်း

လူကိုယ်တိုင်သော်လည်းကောင်း တွေ့ဆုံမေးမြန်းပါ။ ဒါပေမယ့် တချို့ သတင်းလှည့်တတ်သော ပြောရေးဆိုခွင့် ရှိသူများကိုတော့ သတိပြုပါ။

- **အများပိုင်ရုံးတစ်သွားပြီး လူချင်းတွေ့ဆုံပါ။** ။ တကယ်တော့ ဗဟိုအစိုးရဝန်ကြီးဌာနများဟာ ဝင်ချင်တိုင်းဝင် ထွက်ချင်တိုင်းထွက်လို့ရတဲ့ နေရာများ မဟုတ်ပါဘူး။ ဒါပေမဲ့ များသောအားဖြင့် ရုံးချုပ်အဆောက်အဦးမှာ သတင်းအချက်အလက်လုံခြုံလျှင် သွားရောက် မေးမြန်းတောင်းဆိုရနိုင်ပါတယ်။ ကိုယ့်ဘာသာသတင်းအချက်အလက်လုံခြုံစေရဆောင်နေရတာ အချိန်ကုန်တယ်။ စိတ်တိုစရာကောင်းလာမယ်ဆိုရင်တော့ သတင်းရရှိပိုင်ခွင့်ကို အသုံးပြုပြီး သတင်းတောင်းပါ။

သတင်းတောင်းဆိုပိုင်ခွင့်ရအောင် ကြိုးစားခြင်း

အစိုးရဆီက သတင်းအချက်အလက်တောင်းဆိုပိုင်ခွင့် အခွင့်အရေးရှိခြင်းနဲ့ အစိုးရက တောင်းဆိုချက်ကို အကြောင်းပြန်ရန်တာဝန်ရှိတာကို သတိရပါ။ ချွင်းချက်တချို့တလေတော့ ရှိပါတယ်။ တောင်းဆိုတိုင်း အစိုးရက သတင်းအချက်အလက်ထုတ်ပေးမှာတော့ မဟုတ်ပါဘူး။ ဒါပေမဲ့ အကြောင်းတော့ ပြန်ရမှာဖြစ်ပါတယ်။

- **ဘယ်လိုလူမျိုးတွေ တောင်းဆိုခွင့်ရှိသလဲ။** နိုင်ငံတော်တော်များများမှာတော့ ဥပဒေအရ မည်သူမဆို လူမျိုးမရွေးပဲ သတင်းအချက်အလက် တောင်းဆိုခွင့်ရှိပါတယ်။ ဒီသတင်းအချက်အလက်ကို ဘာကြောင့် စိတ်ဝင်စားရတယ်၊ ရလားတဲ့ သတင်းနဲ့ပတ်သက်ပြီးဘာလုပ်မယ် ဆိုတာကို ရှင်းစရာမလိုပါဘူး။ နာမည်၊ လိပ်စာ သို့ အီးမေးလ်လိပ်စာ ပေးလိုက်ရုံနဲ့ လိုချင်တဲ့ သတင်းအချက်အလက်ကို ပို့ပေးလာမှာပါ။
- **တောင်းဆိုချက်ကို ဘယ်လိုလုပ်ရမလဲ။** အများပိုင်ဌာနများဆီကို အီးမေးလ် သို့မဟုတ် စာရေးပြီး မေးခွန်းများ ပို့ကာ တောင်းဆိုလို့ရပါတယ်။ တချို့တိုင်းပြည်များမှာတော့ နှုတ်ခွင့် မေးမြန်းခွင့် ပြုပါတယ်။ သို့သော်လည်း မေးခွင့် အကြောင်းအရာများနဲ့ ဘယ်အချိန်မှာမေးခွင့်တယ်ဆိုတာကို မှတ်တမ်းတင်ထားမယ်ဆိုရင်တော့ ပိုကောင်းပါမယ်။
- **တောင်းဆိုချက်ထဲမှာ ဘယ်လိုအကြောင်းအရာမျိုးတွေ ထည့်သွင်းသင့်ပါသလဲ။** တတ်နိုင်သမျှရှင်းလင်းတိကျစွာ တောင်းဆိုပါ။ သို့မှသာ ဌာနဆိုင်ရာအရာရှိများအနေနဲ့ ဘယ်လိုသတင်းမျိုး လိုချင်တယ်ဆိုတာ တိတိကျကျသိမှာ ဖြစ်ပြီး တောင်းဆိုချက်ကို ငြင်းပယ်ရန် အခွင့်အလမ်းနည်းသွားမှာ ဖြစ်ပါတယ်။ ကိစ္စတော်တော်များများမှာ ဘယ်စာရွက်စာတမ်းကို လိုပါတယ်လို့ တကူးတကရှင်းပြစရာမလိုပါဘူး။ နောက်ပြီး လိုတိုရှင်းမေးခွန်းများကို ပြင်ဆင်ထားပါ။

ဒါမှ အဖြေမြန်မြန်ရနိုင်ပြီး လိုအပ်သလို နောက်ဆက်တွဲတောင်းဆိုချက်များ ဆက်လုပ်နိုင်ပါတယ်။ လွတ်လပ်စွာသတင်းရရှိပိုင်ခွင့် အကြောင်းကို လိုက်ရှင်းပြနေစရာမလိုပေမယ့် ဒီအကြောင်းလေ့လာထားကြောင်း သက်ဆိုင်ရာက သိအောင်လုပ်နိုင်မယ် ဆိုရင် ဥပဒေအကြောင်း တီးခေါက်မိသူဖြစ်ကြောင်း ပြနိုင်ပါတယ်။

လုပ်ဆောင်ရန် - ၃။ ။ တောင်းဆိုချက်ကို ကြိုတင်ပြင်ဆင်ခြင်း။

တောင်းဆိုချက်တခုကို ရေးသားခြင်းဟာ ရိုးရှင်းပြီး နားလည်လွယ်ပါတယ်။ တိုင်းပြည်ရဲ့ စံချိန်မီ ဘာသာစကားကို အသုံးပြုပါ။

အကြောင်းအရာ။ ။ သတင်းလွတ်လပ်ခွင့်ဥပဒေအညီ အောက်ပါသတင်းများကို တောင်းဆိုရန်။

လေးစားအပ်ပါသော ဦး/ဒေါ် ..

တောင်းဆိုလိုတဲ့ အချက်အလက်များကတော့

၁။ ၂၀၁၆၊ ၂၀၁၇၊ ၂၀၁၈ ခုနှစ်များအတွင်း နှစ်အောက်ကလေးများ

ကာကွယ်ဆေးထိုးခြင်းအတွက် သုံးစွဲထားတဲ့ ငွေကြေးပမာဏ စုစုပေါင်း

အချက်အလက်များကို နှစ်အလိုက်၊ ဖြစ်နိုင်ပါက လအလိုက် ခွဲပေးဖို့

တောင်းဆိုလိုပါတယ်။

၂။ ဤနှစ်များမှာ အစိုးရရဲ့ တယောက်မကျန်ကာကွယ်ဆေးထိုးရမယ့်

အစီအစဉ်အသစ်အရ ကာကွယ်ဆေးထိုးပြီး ကလေးဦးရေစုစုပေါင်း

အထက်ပါသတင်းအချက်အလက်များကို အောက်ဖော်ပြပါ ကျွန်တော်/ကျွန်မ၏

အီးမေးလ်လိပ်စာသို့ ပို့ပေးစေလိုပါတယ်။ တောင်းဆိုချက်များအပေါ် မေးစရာရှိပါက

အချိန်မရွေး ဆက်သွယ်မေးမြန်းနိုင်ပါတယ်။

လေးစားစွာဖြင့်

- **ဘယ်လိုပုံစံနဲ့ အချက်အလက်လက်ခံနိုင်မလဲ။** မူရင်း၊ မိတ္တူ၊ DVD သို့မဟုတ် CD စတဲ့ နည်းလမ်းမျိုးစုံနဲ့ လက်ခံနိုင်ပါတယ်။ ကိစ္စတော်တော်များများမှာတော့ ငွေကြေးအကုန်အကျမများဘူး၊ သင့်လျော်မယ်လည်းဆိုလျှင် ကြိုက်ရာပုံစံနဲ့ လက်ခံဖို့ တောင်းဆိုနိုင်ပါတယ်။
- **တောင်းဆိုထားတဲ့ အချက်အလက်များကို ဘယ်လောက်အကြာမှာ လက်ခံရရှိမလဲ။** ဒီနေရာမှာ တိုင်းပြည်အမျိုးအမျိုးရဲ့ ဥပဒေကိုလိုက်ပြီး ကွဲပြားနိုင်ပါတယ်။ အချိန်တစ်လထက်ပိုကြာတတ်တဲ့ တိုင်းပြည်က နည်းပါတယ်။ ပုံမှန်ကတော့

ရုံးပိတ်ရက်မပါ ၁၅ ရက်ပတ်ဝန်းကျင်ပဲ ကြာပါတယ်။ တောင်းဆိုချက်ဟာ ရှုပ်ထွေးနေခဲ့မယ်ဆိုရင် တိုင်းပြည်အများစုမှာတော့ အများပိုင်ဌာနများဟာ ရက်အနည်းငယ် သို့မဟုတ် လန့်ချီပြီး လိုအပ်ရင်လိုအပ်သလို သတင်းအချက်အလက်ထောက်ပံ့ဖို့ အချိန်ပိုယူခွင့်ရှိပါတယ်။ ဘယ်လိုပဲဖြစ်စေ တောင်းဆိုသူကို နှောင့်နှေးကြန့်ကြာမှုများ အသိပေးဖို့နဲ့ ဘာကြောင့်ဆိုတာ ရှင်းပြပေးဖို့ လိုပါတယ်။

- **တောင်းဆိုတဲ့အချက်အလက်များအတွက် အခကြေးငွေပေးရန်လိုအပ်ပါသလား။**
ပုံမှန်အားဖြင့်တော့ ဒါဟာ အခမဲ့ဖြစ်သင့်ပါတယ်။ (အချို့နိုင်ငံအနည်းစုမှာတော့ မဆိုစလောက် အခကြေးငွေပေးရတတ်ပါတယ်။) သို့သော်လည်းပဲ တံဆိပ်ခေါင်းခ၊ မိတ္တူကူးခတို့ကိုတော့ ကိုယ်ပဲကျခံရမှာဖြစ်ပါတယ်။ ဒီအတွက်ဈေးနှုန်းများကတော့ သတ်မှတ်ထားတဲ့ အတိုင်းပဲ ဖြစ်သင့်ပါတယ်။ အကယ်၍ အဆမတန် ပေးခဲ့ရတယ်လို့ သံသယရှိတယ်ဆိုရင် သက်ဆိုင်ရာအများပိုင်ဌာန သို့မဟုတ် တိုင်ကြားရေးအရာရှိ သို့မဟုတ် အချက်အလက်ဆိုင်ရာ တာဝန်ရှိသူကို တင်ပြပါ။

အစိုးရပိုင်ဆိုင်တဲ့ အချက်အလက်မှန်သမျှကို တောင်းဆိုပိုင်ခွင့်ရှိပါသလား။

အဖြေကတော့ မရှိပါ။ သတင်းအချက်အလက်တောင်းဆိုပိုင်ခွင့် အခွင့်အရေးဟာ အပြည့်အဝတော့ မဟုတ်ပါဘူး။ အမျိုးသားလုံခြုံရေး နဲ့ လူ့အဖွဲ့အစည်းတည်ငြိမ်မှုအတွက်၊ မူခင်းစုံစမ်းမှု မထိခိုက်ရေးအတွက်၊ အတွင်းရေးကိစ္စ သို့မဟုတ် ပုဂ္ဂလိကလုပ်ငန်းလုပ်ဆောင်နေသူများရဲ့ ရောင်းဝယ်တာဝန်များကို ထိန်းသိမ်းဖို့ အချက်အလက်များကို ထိမ်ချန်ထားရပါတယ်။ တိုင်းပြည်ရဲ့ အချက်အလက်တောင်းဆိုပိုင်ခွင့် ဥပဒေထဲမှာ အချက်အလက်ပံ့ပိုးမှုကို ရှောင်ရှားပိုင်ခွင့် ချွင်းချက်များစာရင်းကို ရှာတွေ့နိုင်ပါတယ်။

အစိုးရအနေနဲ့လည်း သတင်းအချက်အလက် ပမာဏနည်းနည်းကိုသာ ထိမ်ချန်ထားပြီး ဘာကြောင့်ဒီလို သို့ပုတ်ထားရတယ်ဆိုတာကို ရှင်းပြဖို့လိုပါတယ်။ အများပိုင်ဌာနများဟာလည်း ပြည်သူ့အကျိုးအတွက်နဲ့ လုံခြုံရေးကို ချိန်ခွင်လျှာညှိပေးဖို့ လိုပါတယ်။ ပြည်သူတွေအတွက်လွန်စွာ အကျိုးရှိမယ်ဆိုရင်တော့ ချွင်းချက်အနေနဲ့လျှို့ဝှက်ထားရမယ့် သတင်းအချက်အလက်ကိုတောင် ဖွင့်ချပေးသင့်ပါတယ်။

ချွင်းချက်ဆိုတာ အချက်အလက်များအတွက်ကိုသာ ရည်ညွှန်းပြီး အမှုတစ်ခုလုံးကို ဆိုလိုတာမဟုတ်ဘူးဆိုတာ သတိချပ်ပါ။ ချွင်းချက်များနဲ့ငြိနေတဲ့ တောင်းဆိုချက်မျိုးက တောင်းဆိုလာခဲ့ရင် သက်ဆိုင်ရာအများပိုင်ဌာနအနေနဲ့ မဖော်ပြသင့်တဲ့ အချက်အလက်များကို ချန်လှပ်ထားခြင်း သို့မဟုတ် အရေးကြီးတဲ့သတင်းအသေးစိတ်များကို ဖယ်ရှားပြီး ကျန်တဲ့ အမှုပဲ

တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းကိုသာ ပေးနိုင်ပါတယ်။ ဒီလိုအခြေအနေမျိုးဖြစ်လာခဲ့မယ်ဆိုရင် သက်ဆိုင်ရာဌာနအနေနဲ့ ဘာကြောင့် အမှုတွဲကို တည်းဖြတ်ထားကြောင်း၊ ဘယ်နေရာမှာ ဖြုတ်ချထားခဲ့တာများရှိပြီး အသေးစိတ်တချို့ကို လိုအပ်သလိုပြင်ဆင်ထားခဲ့ကြောင်း အသိပေးသင့်ပါတယ်။

လုပ်ဆောင်ရန် - ၄။ ။ ဖြစ်နိုင်ချေ ချွင်းချက်များကို ခန့်မှန်းကြည့်ပါ။

တောင်းဆိုတဲ့ သတင်းအချက်အလက်များ သတ်မှတ်ထားတဲ့ ချွင်းချက်များနဲ့ ငြိစွန်းနေနိုင်ကြောင်း ကြိုတင်တွက်ဆပါ။ အများပိုင်ဌာနများက နိုင်ငံရေးအခြေအနေအရ သတင်းကန့်သတ်ထားနိုင်ခြေရှိလား တွက်ဆပါ။ ရှိခဲ့လျှင် ဘယ်လိုအချက်အလက်မျိုးက ချွင်းချက်အဖြစ်ထားနိုင်မလဲ တွေးခေါ်ခွဲခြားပါ။ နောက် ဒီတောင်းဆိုမှုမျိုးကို သီးခြားစီစဉ်ပါ။ တောင်းဆိုမှုမလုပ်ခင် တောင်းဆိုတဲ့ သတင်းအချက်အလက်မရခဲ့ရင် ဘာဆက်လုပ်မလဲ ကြိုစီစဉ်ပါ။ အထူးသဖြင့် ငြင်းခုံနိုင်တယ်လို့ သံသယရှိတဲ့ အခါမျိုးမှာဖြစ်ပါတယ်။ အသွယ်သွယ်

- တောင်းဆိုချက်လုပ်တော့မယ့်အကြောင်း ကြိုတင်ကြေညာနိုင်ပါ။ ဒီနည်းလမ်းက အစိုးရကို တုံ့ပြန်အောင် ဖိအားပေးသလိုဖြစ်ပါတယ်။
- တောင်းဆိုချက်လုပ်တော့မယ့်အကြောင်း အစိုးရမဟုတ်တဲ့ အဖွဲ့အစည်းများ သတင်းထောက်များကို အသိပေးပါ။ နောက်ဘယ်လိုအဖြေမျိုးရလာတယ်ဆိုတာ အသိပေးမယ့် အကြောင်းလည်း ပြောပြပါ။
- ငြင်းခုံရမယ်ဆိုရင် ထောက်ခံသူများနဲ့ ဘယ်လို လှုပ်ရှားကြမယ်ဆိုတာ စီစဉ်ထားပါ။ နိုင်ငံတွင်းအခြေအနေပေါ်မူတည်ပြီး အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများက နိုင်ငံတကာ လှုပ်ရှားသူများနဲ့ ညှိနှိုင်းထားတာက အစိုးရကို သတင်းထုတ်ပြန်ပေးစေဖို့ ဖိအားတစ်ခုဖြစ်နိုင်ပါတယ်။

တောင်းဆိုချက် ပယ်ချခံခဲ့ရရင် ဘာလုပ်ရမလဲ။

တောင်းဆိုချက်များ မရခဲ့ရင်၊ အကြောင်းပြန်မလာခဲ့ရင် အယူခံဝင်ခွင့် ရှိပါတယ်။ သတင်းလွတ်လပ်ခွင့်ဥပဒေရှိတဲ့ နိုင်ငံများမှာဆိုရင် အယူခံဝင်ရန်အဆင်ဆင့်ကို ရှင်းလင်းစွာဖော်ပြထားပြီးသားဖြစ်ပါတယ်။ ပထမဆုံးအနေနဲ့ ထုတ်ပြန်ပေးရန်ငြင်းဆိုတဲ့ ဌာနကို အယူခံဝင်နိုင်ပါတယ်။ မအောင်မြင်ခဲ့ရင် တရားရုံးများအထိလျှောက်ထားခွင့် သို့မဟုတ် ပြန်ကြားရေးရာအရာရှိကို လျှောက်ထားခွင့်ရှိပါတယ်။ ဒီအကြောင်းနဲ့ပတ်သက်ပြီးအောက် ပါလင်ဒိုမှာ ဖတ်နိုင်ပါတယ်။ www.access-info.org

Access Info Europe က ဒီကဒ်ကို ရေးသားတင်ပြပါတယ်။ (<http://www.access-info.org>.)

